

זאת מצאנו בכתבי הקודש של אדמו"ר ז"ל נ"ע שהתחיל לחבר הש"ע מהדורא תניינא כיד ה' הטובה עליו השכיל והוסף הרבה חידושי דינים ואף שיש הרבה דברים מה שכבר נאמרו אמרנו שלא לדלג למען לא יחסר כל בו ומשנה לא זוה ממקומה:

הלכות השבמת הבוקר

א דין השבמת הבוקר וכו' מ' סעיפים:

א יהודא^א בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רין כצבי וגבור כארי לעשות רצון אבך שבשמים עז כנמר^ב הוא שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגינן; וגבור כארי עיקר הגבורה הוא בלבד^ג להתגבר על יצרו לנצחו כגבור המתגבר על שונאו לנצחו ולהפילו לארץ.

וכן צריך כל אדם בבקר להתגבר על יצרו כארי^ד לקום משינתו קודם אור הבקר לעבודת בוראו; כרי שיהא הוא מעורר השחר^ה כמ"ש^ו אעירה שחר אני מעורר השחר ואין השחר מעיר אותי^ז וזו מורה בינונית^ח:

ב אבל ראוי לכל ירא שמים^א וכל החיל אשר נגע ה' בלבו^ב לקום בחצות הלילה^ג ולקונן מעט^ד במזמור על נהרות כבל^ה וכיוצא בו^ו (כמו שנדרס בסידורים^ז) על חורבן בית המקדש וגלות השבינה^ח כמ"ש^ט קומי רוני בלילה לראש אשמרות וגו' וכמו שהקדוש ברוך הוא מקונן בעת ההיא ואומר^י אוי לי שהחרבתי את ביתי כו' וטוב מעט כבוונה מהרבות שלא כבוונה^{יא} ואח"כ^{יב} לעסוק בתורה^{יג} שבעל פה^{יד} עד אור היום^{טו}:

מ"ח: לדתתן... ולשפך תחנונים.
טו תהלים קל.
טז כמו מזמור למנצח במזמור (תהלים נא). ראה תניא פ"ו.
יז וגם בסידור רבינו.
יח כתבי האריז"ל שם. עשרת יקנים ס"ג נ. ראה סדור (הערה לתיקון הצות). אגה"ת פ"א.
יט איכה ב, יט.
כ ברכות דף ג, א. ברפוסים ישנו (ומקצת כת"י) שגמט תיבת ל. ברפוסים שלנו שגמטש ע"י הצנוניה: או להם לבנים שמקנותיהם הרחיבו כו'. הגמטש שלפנינו בכת"י מיונק. תוס' רבינו תודה. מנורת המאור נ"ג כ"ל ג ח"א פ"א. שכלי הקלס ס"ח ח בשם רש"י. כלבו ס"ג.
כ"א מור שם. וזכ"ה במהד"ק סעיף ט.
כב כתבי האריז"ל שם. סדר"י. עשרת יקנים שם.
כג ובמהד"ק מ"ח: התורה והתפלה צ"ל בשמחה. וראה תניא פ"ו.
כד עילת המור ס"ק א ואלי ויטא ס"ק ב בשם לבנת המפור. ראשית חכמה שער הקדושה פ"ו. וז"ה במהד"ק מ"ח. וראה גם לקנן ס"ח תעד ס"ג. וראה באר השבט ס"ח רלח ס"ק"ב. מ"ח מטבת שביבה. מ' המנהגים ע' 20. ובסידור (סדר תיקון הצות): אם קודם הצות ילמוד פרק אחד משניות כח ואם אחר הצות ילמוד ביה"ק. וראה גם מ"ש בלק"ש ח"ד ע' 45. ולענין החילוק בין קודם הצות לאחר הצות ראה מ' המנהגים שם. וראה העי"ב תשע"ז ע' 98. תשעה ע' 61. תשער ע' 61. וראה שער המצות פ' ואתתן. כה כתבי האריז"ל שם. ר"ח שם.

א מונה פ"ה דאבות משנה כ. וראה לק"ש ח"א ע' 282. ח"ב ע' 29. התנועה הירושלמית ע' 787.
ב טור. וראה לק"ש ח"ב ע' 255. ח"א ע' 283. בר השלחן מ"א ס"ק"ג. הערות בש"ע אדה"ל ע' 7.
ג זכ"ה במהד"ק מ"ג. ועי' לקנן ס"ח ח פ"א. ס"ג נ ס"ב.
ד מ"ז ס"ק א. וראה גם תניא ברכות (לא, ב).
ה מור. וזכ"ה במהד"ק ס"א.
ו לבוש סעיף א. וראה מור.
ז מור הש"ע סעיף א. וזכ"ה במהד"ק ס"א. סידור סדר השבמת הבוקר.
ח תהלים נ, מ.
ט וירושלמי ברכות פ"א ח"א. מדרש איכה פ"ב. זח"א כג, א. רש"י תהלים שם. רש"י ברכות ד, א.
י עי' לק"ש ח"ב ע' 361 ואילך.
יא רב האי גאון (הובא ברשב"א ברכות ג, א. הגר שם. האשכול ה"ל תפלה וק"ש רפ"ד). רא"ש ברכות פ"א מ"ב. טור ושו"ע סעיף ג (לענין שאר אשמורות הלילה). וזכ"ה במהד"ק מ"ח.
יב ע"פ שא"י ג, כג. וראה גם בסידור סדר תיקון הצות.
יג וזכ"ה ח"ב קצה, ב. רוקנני בראשית (ר"ה ספר הוזהר כפולתו ליליא. הובא במ"א ס"ק ד). כתבי האריז"ל (פע"ח שער תיקון הצות, שער הכוונות רחיש לילה). מ"א ס"ק"ד (מקונני פירוש בראשית). ראה גם מהד"ק ס"א מ"ח. סידור (בסדר השבמת הבוקר ובסדר תיקון הצות). קובץ ר"ת ח"ג ע' גב.
יד ראה מקור חיים ל"ו יאר חיים בבקר סעיף ג. ובמהד"ק

ב הלכות השכמת הבוקר א

ג ונודע כבר מה שהפליגו במעלה זו בספר הזוהר¹⁰ וכן אמרו בגמרא¹¹ שחצות לילה היא עת רצון וכמ"ש¹² והיה בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו' וגם אמרו¹³ כל העוסק בתורה כלילה שכונה כנגדו שנאמר¹⁴ קומי רוני כלילה לראש אשמרות שפכי כמים לכך נזכה פני ה' כלומר שכונה שרויה אצלך¹⁵ וראש אשמרות הוא חצות הלילה¹⁶.
(ואם אינו יכול לקום בחצות¹⁷ יקום בראש האשמורה השלישית¹⁸).

וכל העוסק בתורה כלילה חוט של חסד מושך עליו ביום¹⁹ שנאמר²⁰ יומם יצוה ה' חסרו וכלילה שירה עמי וזה הנקרא עבר ה' כמ"ש²¹ כל עבדי ה' העומדים בבית ה' כלילות. ונכון להכין התנגול²² להקיצו משנתו²³ בחצות²⁴ וכמו שהיה עושה רבי עקיבא²⁵ שהיה מוליך עמו התנגול גם כשהיה מהלך בדרך כדי להקיצו בחצות²⁶ ואם אין התנגול מקיצו ישכור לו אדם שיקיצנו:

ד ומיד שניעור משנתו²⁷ כדי שיוכל להתגבר על יצרו לקום ברוזות בחצות או קודם עמוד השחר במדה בינונית²⁸ יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב²⁹ וידע שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא חופף עליו שנאמר³⁰ מלא כל הארץ כבודו ואלו היה שוכב לפני מלך כשר ורם העומד עליו היה מתחייב בנפשו קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה:

ה וזה כלל גדול בתורה³¹ ובמעלת הצדיקים ההולכים לפני האלקים כמ"ש³² שויתי ה' לגנדי תמיד כי אין ישיבת האדם והתנועותיו ועסקיו והוא לברו בביתו כישבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול³³ ואין דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו כדיבורו כמושב המלך כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו כמ"ש³⁴ אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא מיד יגיע אליו היראה³⁵ וההכנעה בפחד ה' ובושתו ממנו תמיד.

ואם לא יגיע אליו מיד יעמק הרבה בענין זה עד שיגיע אליו³⁶ וגם ישוב בתשובה שלימה

לט ראשית חכמה שער הקדושה פ"א.
מ רש"י ברכות ס"ב.
מא ראשית הכנה שם. וראה קובץ ד"ח ח"ב ע' נר.
מב ברכות ט, ב.
מג ראשית חכמה שם.
מד דרכי משה בשם הרמב"ם בגמרא נזכרים ח"ג פ' ג"ב.
וב"ה בסדריו סדר השכמת הבוקר.
מה כדלעיל ס"א.
מו דרכי משה בשם הרמב"ם שם. וב"ה במהר"ק ס"א.
מז ישעיהו ג' ג. וב"ה דרכי משה שם (לקמן סי' ב ס"א).
ובמהר"ק שם ס"א. אבל לקמן ס"ה, במהר"ק
ובסדריו שם הביא את הפסוק (ירמיה כג, כד) הלא את
השמים ואת הארץ אני מלא.
מח רמ"א ס"א א סעף א. מו"ג שם. וב"ה במהר"ק ס"ב.
וראה גם תניא פמ"ב (נב, ב).
מט תהלים מו, ח.
נ רמב"ם בגמרא נזכרים שם.
נא ירמיה כג, כד.
נב ראה גם תניא שם.
נג הרב רבינו יונה בשערי תשובה. וראה גם ס' היראה
שלו.

כו ראה חז"ל קצה, ב.
כז יבמות ע"ב, א.
כח שמות י"ב, כט.
כט סוף תמיד (לב, ב). וראה גם הל' ת"ת פ"ד ה"ח וש"ג.
ועיי' קובץ ד"ח ח"ג ע' נג.
ל אבהו ב, יט.
לא רש"י תמיד שם.
לב ראה מ"ט וציונים. ועיי' מהר"ק ס"ח ובסדריו בסדר
תיקון חצות. ועיי' כדי השלחן ס"א א ספ"ו.
לג ובסדריו כ' שמי שאינו יכול לקום כל לילה עכ"פ באיזה
לילה שיכול בו, ובאגרות ספ"י כ' שעכ"פ לא יפחות
מפעם אחת במשכו לפני יום השבת. וראה גם קו"ה התפלה
ע' 25.
לד ראה ברבות ג, א. ר"ח שם. ובסדריו פסק דתהלת ונעה
מתהלת האשמורה התיכונה ומפך אגנה עד אור היום
למו שלא דיי' יכול להקדים כמ"ש בפע"ח [שער תיקון חצות
ספ"ד]. ועיי' מהר"ק ס"ח.
לה חגיגה י"ב, ב.
לו תהלים מב, פו.
לז וזהו ח"א קלל, א. ח"ג יג, א.
לח תהלים קלד, א.

הלכות השכמת הבוקר א

ג

על כל עונותיו שהם המונעים מהגיע אליו היראה¹¹ כמ"ש¹² עונותיכם היו מכדורים וגו'.

ז ומוב להרגיל עצמו לומר מיד שניעור משינתו¹³ (מדה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה אמונתך) ועל ידי זה יזכור את ה' העומד עליו ויקום בזריזות¹⁴ אך לא יקום ויעמוד בפתע פתאום¹⁵ אלא יהיה מעמט¹⁶ עד שיגמור נוטה זה בעודו שוכב או יושב כמו שיתבאר בהל' דרך ארץ¹⁷.

ולפי שבנוטה זה אין בו שום שם¹⁸ מו' שמות שאינם נמחקין¹⁹ אין איסור לאמרו קודם שנטל ידיו אף אם ישן על מנתו ערום ומסתבא נגעו ידיו במקומות ממונפים שבגופו כמו שיתבאר בסיומן ד'²⁰.

אבל אסור להוציא דברי תורה מפיו בידים ממונפות²¹ אבל להרהר בדברי תורה מותר²² ואעפ"כ²³ אין לו להרהר ולא אפילו לדבר²⁴ בדברי תורה בעודו מושכב על מנתו גם אם נמל ידיו אלא יקום ויעמוד או ישב באימה שנאמר²⁵ הבן לקראת אלקיך ישראל.

ז ומי שישן במלבושיו²⁶ מאחר שיכול להיות שלא נגעו ידיו במקומות ממונפים²⁷ שבגופו או שחם ידיו אלו כשרות להזכיר השם בברכות²⁸ ולדבר דברי תורה²⁹ מדין התלמוד³⁰ והפוסקים³¹ (כמו שיתבאר בס' ד' ע"ה) ואין צריך לומר ליגע במלבושיו³² קודם נטילת ידים אע"פ שרוח רעה שורה עליהן³³ רק שלא ליגע באוכלין³⁴ ומשקין³⁵ בלבד כמו שיתבאר שם³⁶.

אך בוהר³⁷ החמירו מאד שלא לכרך ולא ללמוד וכן שלא ליגע במלבושיו³⁸ וכן שלא ללך³⁹ ד' אמות בעוד רוח הטומאה שורה על הידים קודם נטילת ידים שחרית והמהלך

סח עמוס ד, יב. וראה גם לקמן מדר"ק סי' א ס"א. סי' ז ס"ב. סי' צא ס"ב. סי' תריג ס"ה.

סט ש"ת רשב"א ה"א סי' קנז. שו"ע סי' ד סעף כג. וכו"ה בספרו סדר נטילת שחרית.

ע ובסידור שם: במקומות המנומפים שבגופו שדרכן להיות מנומפים לעולם (ע"י לקמן סי' צב ס"ז).

עא ראה גם לקמן סי' צב ס"ה.

עב רמ"א סי' מז סעף יג.

עג נדרות ט, ב.

עד ראה רשב"ה הל' תפלה פ"ג ה"ג פ"ד ה"א. רא"ש ברכות פ"א סי' כג.

עה ראה לקמן מדר"ק סי' ד ס"ג.

עו מ"א סי' ד ס"קא. וכו"ה במהר"ק סי' י"א. ראה גם לקמן סי' מז ס"ב.

עז שבת קמ, א.

עח רש"י יומא ע"ג, ב.

עט פ"ז סי' ד ס"ד, ד.

פ סעף ב.

פא בהקדמת דף י"ב, פ' וישב קפד, ב. וכו"ה במהר"ק סי' י. ובסידור שם. וע"י קובץ הע"ח תשע"ו ע' 96.

פב דהר ה"א נג, ב. סדר היום. אבל לקמן סי' ד ס"ב ובמהר"ק שם ס"ד:ו לא הובאה חומרה זו.

פג יש שכר ממשמעות הדבר ה"א י, ב. (וכן הוא באור הלכה לדור יש בשם נ"א). פ"ר עין חיים שער הברכות פ"ה כ"ש וזרז ע"פ לאשר הביא אלה בידו. ובאשל אברהם סי' ד סעף א כתב שלא להציב תליו על הארץ קודם נטילת ידים. וראה לקמן סיפורים (פרלום) ע' רפז. קובץ הע"ח תשע"ו ע' 77.

נד סי' חסידים סי' לה.

נה ישעיה נג, ג.

נו סדר היום בתחלת חובא כמ"א סי' ד בסופו ובא"ל ונשא סק"ב. וכו"ה במהר"ק סי' ה. סידור סדר השכמת הבקר. וראה שער הכולל פ"א ס"ג.

נז ספר היראה רמ"א סוף א. וכו"ה בסידור ובמהר"ק סי' א.

נח להם המדות פ"א נדרות אות סג. עשרת וקנים סי' א ס"ב.

נט להם המדות שם. מ"א ס"ק ג. וראה גם מדר"ק סי' ע' בהל' שמירת גוף ונפש סוף ה'.

ס סדר היום הובא כמ"א סי' ד בסופו ובא"ל ונשא ס"ק ב. וכו"ה במהר"ק סי' ה. סידור הלכות נטילת שחרית. ולכן אומרים אותו אף שברכת אה"כ ברכת אלקי נשנה. ע"י קול ענינה של תורת ההסידור.

סא ע"י לקמן סי' פה ס"ג.

סב סיוס סי' ה. זה במהר"ב לא הגיע לידיו, וע"י מהר"ק שם ס"ג.

סד אליה זושא סי' ד ס"ק יא. אליה רבה שם ס"ק מז. וכו"ה במהר"ק סי' ה ובסידור שם.

סה הד"ב רכינו ונתי ברכות פ"ב (מוטב כ"ו סי' פה. מ"ז סי' מב). וכו"ה במהר"ק ובסידור שם. וע"י לקמן סי' פה ס"א ושי"ג.

סו עולת תמיד ס"ק ב. (משמעות הוזהר ה"א עכ, א). אלי' זושא ס"ק ב. אלי' רבה סי' א. וכו"ה במהר"ק סי' א.

סז בקונטרס השלחן תנינו: אין לו לדבר ולא אפילו להדרה. וראה מ"מ וענינים. וראה הערות ועיונים להל' תלמוד תורה פ"ב ע' 512.

הלכות השכמת הבוקר א

ד' אמת חייב מיתה⁹⁹ כי בהשראת טומאה זו על ידיו חילל קדושת ה' אשר עליו ככל כל עבדי ה' המתקדשים בקדושתו של מקום כרוך הוא ותורתו הקדושה בקדושה וטהרה יתירה על טהרת המון עם אשר לא הגיעו למדה זו.

ומכל מקום אם אירע מקרה שאין לו מים ליטול ידיו ג' פעמים¹⁰⁰ כראוי להעביר רוח הטומאה כשמטבשים בלילה חלילה לו ליכבול מדברי תורה עד שיאיר היום ויטול ידיו ג' פעמים אלא ויטול מעט או ינקח בכל מידי דמנקה ויברך וילמוד כרין התלמוד והפוסקים¹⁰¹:

ה' וזמן הצות לילה¹⁰² הוא שיה בקיץ ובחורף לעולם י"ב שעות אחר חצי היום שהוא אמצע הלילה ממש והוא עת רצון למעלה¹⁰³ בכל זמן ובכל מקום.

ואף שהימים והלילות משתנים לפי האקלימים וריחוק המדינות זו מזו ממוצה למערב אין בכך כלום וכמו זמן קריאת שמע ותפילה וזמן בניסת שבת ויו"ט שהוא ג"כ ככל מדינה ומדינה לפי זמן הימים והלילות שלה (כי עת רצון שלמעלה ויהודים עליונים שבקריאת שמע ותפילה וקדושת שבת¹⁰⁴ ויום טוב הוא למעלה מגדר המקום והזמן רק שמאיר למטה לכל מקום ומקום בזמנו הראוי לו וזהו ג"כ הטעם ששורה קדושה עליונה בחוץ לארץ ביום טוב שני של גלויות ולכן גם בני ארץ ישראל הבאים לחוץ לארץ חייבים בקדושת היום אף שדעתם לחזור כמו שנתבאר בהלכות יו"ט¹⁰⁵):

מ' טוב לומר¹⁰⁶ בכל יום¹⁰⁷ פרשת העקידה לזכור זכות אבות¹⁰⁸ ופרשת המן לכמוח בה'נותן לחם דבר יום כיומו ועשרת הדברות ויתר על כן טוב מאד לומר פרשת הקרבנות שהן¹⁰⁹ עולה ושלמים ותורה וחמאת ואשם ודאי ותלוי¹¹⁰ וקרנן עולה ויורד ופרשת נסכים ושאר כל המנחות ככתוב במעמדות¹¹¹ לקיים מ"ש¹¹² ונשלמה פרים שפתינו וכמו שאמרו חכמים¹¹³ על פסוק¹¹⁴ זאת התורה לעולה למנחה ולחמאת וגו' כל העוסק בתורת עולה כו' ומ"מ מי שיש לו לב ללמוד ולהבין¹¹⁵ אין לומר אפילו פרשת הקרבנות בכל יום אלא בפרקים¹¹⁶ ודי לו באמירת פרק איהו מקומן כי גדול תלמוד המביא לירי מעשה¹¹⁷ ולירי ויעתת התורה (במ"ש בהלכות תלמוד תורה¹¹⁸).

צא טוה. וב"י. וב"ח במתדלק¹¹⁹ י"י. וראה לק"ש הכ"ז ע' 95 ואילך אודות שינוי הלשן שבניהם. ואינו בנוסח הסמור, רק פרשת העקידה בלבד.
צב המנהיג הל' שבת סי' מד כשם ירושלמי. וראה לק"ש הכ"ז ע' 95 בשו"ת¹²⁰ להל' ע' 32. וראה מ"מ וציונים.
צג במדרש¹²¹ שם כתב מעט נוסף. וראה אנ"ק ח"ג ע' רסג.
צד וב"ח במתדלק סי"א ואילך. ואינו בנוסח הסמור, רק פרשת התמיד וכו' ואיהו מקומן (שנתבאר לקמן סי' מח וסי' נ). וראה פסקי הסמור סי' ח.
צה שליה מסכת תענית. מ"א סי' ח.
צו דיפסו בניצניצה שה. ואילך.
צז והשעיר ד. ג.
צח מנחות ק', א. וראה גם הל' ת"ת פ"ב ה"א. ונתיא קו"א (קט, סע"ב). וראה לק"ש ח"ה ע' 438. ח"ז ע' 50.
ח"ה ע' 413 כשהו"ל ח"ב ע' 37. תורת מנחם תשכ"ו – שיחת י"ד' שבמ סעף לה ואילך.
צט ויקרא ד. לו.
קא לחם חמודות פ"ב דברכות ס"ק פד. ועי' מדרש¹²² סי"ב.
קב קדושתן מ. ב.
קג פרק ד ה"ב וה"ד.

מד תולעת ינקב בשם הזוהר (הובא בב"ח סי' ד) ובוזרה שרפנינו (איו), אבל באור הלכה לה"א י' ב בשם ג"א: דאתחייב לשנוא ... ווי לוד דאתחייב מיתה לשנוא (הובא בבב"ב יוסף סי' א אור א. ושם הובא גם נוסח מכת"י: על דא אתחייב מיתה לשנוא. ענתק בשערי תשובה שם אור ב.). שליה מסכת הל"ן.
מה שבת קמ"א. וראה לקמן סי' ד ס"ב.
מו וראה לקמן סי' כה סעף כה ונתבסמן שם.
מז תשובת יעקב עקיב א"י וכו"כ בשאלות ה"ר מייזשטליץ בשו"ת מהר"ר יוסון קנה (הב"ב) (ברפס האגואו של"ע) מפירוש¹²³ בעירובין נו, א). ובכור שור ברכות ג, א בשם מ' לקטני האור, ושכן הוא משמעות הראשית חכמה (הלא כמג"א סק"ד. וראה מהגד"ש, סדרו בסדר תקון הצות).
מח אור החמה לה"ב קנה, ב בשם רמ"ק (הובא בבב"ב יוסף סי' א אור ה'). וראה מ"מ וציונים.
מט וראה צנפת פננת לר"ן מן המב"ח פ"י בראשית עה"פ ויכל אלוקים. משנת חכמים אות המקב.
צ וראה לק"ת שמע"צ צב, ג. תו"ח שמות שמו, ב. ועי' לקמן סי' תמח סי' ס. הנה סעף ריא. וראה שער הטובל פ"א סק"ב. משמרת שלום סי' לב סק"ד. אנ"ק ח"ד ע' רמד.
ח"ז ע' קסג. כניסת תורה ח"ה ע' פא. קובץ ד"ת (צפת) ח"ג ע' 65. כאמורת מלך ע' ו. מא ואילך. קי"ן יו"ט שני (לנדון תש"ח).

ה הלכות השכמת הבוקר איב

ואם יודע שנתחייב באיזה קרבן¹⁷ כגון עולה על ביטול מצות עשה או על הרהור הלב בלא תעשה ותורה לארבעה הצריכים להודות יאמר פרשת הקרבן מיד שנתחייב בו.

וכשיאמר פרשת הקרבנות יאמר כיום¹⁸ שהוא זמן הקרבנות ולא כלילה אבל אין צריך לומר מעומד¹⁹ כמו הכהן שהיה עובד מעומד מאחר שהוא איננו כהן העובד אלא שבקריאתו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב לו הכהן.

וטוב לומר בשבת פרשת לחם הפנים²⁰:

ב דין לבישת נגדים ובו ו' סעיפים:

א מדת הצניעות²¹ שיבה הכתוב במקומות רבות והכמים²² ציוו בה לכל אדם: להיות צנוע בכל אורחותיו ולא להתנהג בפריצות אפילו שלא בפני הבריות אלא בינו לבין עצמו כמו שיתבאר בהלכות צניעות²³ ואפילו כשהוא יחודי כלילה ובהדרי הררים²⁴ צריך לנהוג בצניעות ובושת לפני הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו²⁵ וכחשבה כאורה²⁶ לפניו יתברך ולכן לא יגלה את כשרו²⁷ ואפילו מעט כל מה שדרכו להיות מכוסה בנגדים לעולם ואפילו כשישן על מטתו כלילה יכסה כל כשרו בסדין ואפילו כשנכנס לבית הכסא לעשות צרכיו שצריך לגלות כשרו לא יגלה רק כמה שצריך לבד ולא יותר על הצורך אפילו מעט כמו שיתבאר²⁸:

ב וכן כשפושט מלבושיו וחלוקו לישן על מטתו ערום²⁹ יזהר לכסות כשרו מעט מעט בסדין תחת חלוקו כמרים יפשוטו ממקום זה בכשרו בענין שכשיפשוטו ממקום זה יהיה מקום זה ככר מכוסה בסדין ולא יהיה מגולה אפילו מעט מכשרו שלא לצורך אפילו רגע א'³⁰ (וכן מי שאינו ישן ערום רק שפושט האנפלאות מעל רגליו³¹ יכסה תחתיהם תהליה בסדין ויפושט תחת הסדין) וכן כשקוים משינתו³² ילבש חלוקו מעט מעט תחת הסדין בעודו שוכב בענין שלא יהיה מעט מכשרו מגולה אפילו רגע אחד שלא לצורך (וכן באנפלאות שלנו ילבשן מעט מעט תחת הסדין³³ שלא לגלות רגליו שדרכן להיות מכוסות לעולם במדינת אלז³⁴ שאין הולכין יהף לעולם אפילו בקיץ) וכן יזהר כשמחליף חלוקו (או אנפלאותיו) באמצע היום או הלילה אלא אם כן הוא בבית המרחץ שדרכן של בני אדם לילך שם ערומים ואי אפשר בענין אחר ואין בזה משום פריצות וכן כשרוחץ בנהר (רק שיש לו לפשוט וללבוש סמוך לנהר כל מה שאפשר³⁵ בכדי שלא לילך בגלוי הגוף

קד הגדות יש נוהגין אות מ. הועתק בשליה מסכת תענית. וראה אנ"ק הב"ב ע' רסח.
קה מור ושניע סי' א מוקף ו. וכו"ה במהר"ק סי"ג. סי' מו סי"ט. סי' מח ס"א.
קו תבואות שור שם סי' יב. ועי' מהר"ק סי"ד. סי' מח ס"א. אהר"ח (דורשים לחה"ש) ע' קנב. לק"ש ח"ב ע' 28. הכל"ט ע' 404. פסקי הסידור אות י.
קז שומרה חדשה אות מ. ובנסת הסידור הוא אחרי תפלת מוסף. ועי' לקמן סי' מח ס"ב. וראה הע"ב תשע"ד ע' 63.

סימן ב

א שיהיו ב. ב. ברכות סג. ב.
ב עי' סו"ק סי' גו שמתנהגו בתוך המצות וצ"ע.
ג ברכות ה. ב. יש סב. א.
ד הלכות אלו (א"ח סי' רב) בשניער לא יגענו לדינו.

וראה מור ושניע שם.
ה טו. וכו"ה במהר"ק סי' א ובסידור (הנהגות בית הכסא). ובמהר"ק הוסף הענין שצנב"א ליד המנעו.
ו ראה גם לעיל סי' א ס"ד וש"נ.
ז תהלים קל"ט, יב.
ח שבת קי"ח. ב.
ט ר"ט י.
י טור סי' דל"ט (עפ"י רש"י שבת ש"ה לא ראוי). וראה רבינו יונה בספר היראה. וכו"ה במהר"ק סי' א.
יא צנאות ר' אלכסנדר זיסקינד (מהכר ספר יסוד ושורש העבודה) סי' כג.
יב מור ושניע סעיף א.
יג צנאות רא"ז שם.
יד עי' לקמן סי' נג סי"ח. סי' ק"ה ס"א. סי' צא ס"ה. סי' קכח ס"ד.
טו פרי מגדים בא"א ס"ק ד.